

Høringsvar fra Bedsteforældrene imod Forældreansvarsloven i forbindelse med revision af forældreansvarsloven december 2011.

Indledende bemærkninger

Vi fra Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven takker for at få mulighed for at afgive høringssvar i forbindelse med revisionen af forældreansvarsloven.

Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven har igennem de seneste år oplevet, at forældreansvarsloven svigter og ikke yder børn og forældre beskyttelse.

Vi oplever, at forældreansvarsloven og den administration af loven der finder sted, direkte ansporer til forværring af konflikter, og dermed sætter familier under betydeligt pres, mange gange i årevis.

Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven får utallige henvendelser, som gang på gang viser, at virkeligheden er barsk og konflikterne uløselige med den nuværende forældreansvarslov.

De bedsteforældre og forældre vi har haft forbindelse med gennem årene, har netop været veluddannede og velfungerende familier, som har været berørt af de meget konfliktfyldte sager.

Især med sager som indeholder vold og seksuelle overgreb overfor barnet, samt vold og stalkerlignende adfærd fra den ene forælders side. Vi mener at dette skyldes, at forældreansvarsloven i sin grundstruktur har fokus på at ”barnets bedste” som hovedprincip er lig med barnets ret til to biologiske forældre, og ikke barnets ret til omsorg, tryghed, ro og forudsigelighed.

Barnet bliver således holdt fast i en uløselig konflikt.

Ifølge Mai Heide Ottosens evaluering ved man, at dette er til stor skade for børnenes udvikling, hvorimod der intet belæg er for, at det delte forældreskab er til gavn for andre end forældrene.

Dette har vi på forskellig vis gjort politikere og andre opmærksomme på siden Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven blev dannet i 2009.

Vi opfordrer derfor til, at loven ændres i sin grundstruktur, således at den får fokus på barnets ret til omsorg, tryghed og trivsel og ikke som nu på barnets ret til to biologiske forældre.

Man har allerede inden forældreansvarslovens vedtagelse, været bekendt med den udbredte videnskabelige dokumentation og erfaringer fra udlandet, som går i modsat retning af, hvad der dikteres i forældreansvarsloven. Derfor kan det undre, at man kan forsvare at have en lov, som går imod den foreliggende erfaring og viden.

Der står i forældreansvarslovens § 4, at afgørelser skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. For at kunne træffe en afgørelse om, hvad der er bedst for barnet, må begrebet ”barnets bedste” defineres. I nuværende lovgivning, og i de omfattende tilhørende vejledninger i forbindelse med forældremyndighed og samvær, defineres barnets bedste, som barnets ret til to forældre. Dette danner grundlag for alle afgørelser efter forældreansvarsloven.

Desværre er der ikke altid overensstemmelse mellem barnets behov for omsorg, tryghed og trivsel og forældreansvarslovens påtvungne ret til to forældre. Derfor bør forældreansvarsloven ændres således, at den afgørende vægt i afgørelserne omkring forældremyndighed og samvær bliver lagt på barnets ret til omsorg, tryghed og trivsel, og ikke som nu på barnets ret til to forældre.

Der henvises til Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, KAPITEL I, Artikel 9, hvor der står følgende:

”Deltagerstaterne skal respektere retten for et barn, der er adskilt fra den ene eller begge forældre, til at opretholde regelmæssig personlig forbindelse og direkte kontakt med begge forældre, undtagen hvis dette strider mod barnets tarv.”

Den sidste del af FNs Artikel 9 (vores udhævning med fed) synes fuldstændig udeladt i forældreansvarsloven. Bedsteforældrene mod forældreansvarsloven opfordrer til, at forældreansvarsloven revideres således, at loven lever op til FN artiklens fulde ordlyd, som netop har fokus på beskyttelse af barnet.

I det nedenstående vil vi, med udgangspunkt i nogle af de 9 temaer familiestyrelsen har valgt at behandle i forbindelse med evalueringen, give vores mening til kende.

Fælles forældremyndighed mod den ene forælders ønske:

Vi mener, at der er et udbredt ønske i befolkningen, om at bevare fælles forældremyndighed efter en skilsmisse, hvis det er til gavn for både børn og voksne, og når begge forældre ønsker dette.

Vi mener dog, at det ikke bør være muligt at dømme til fælles forældremyndighed. Det er nødvendigt at fælles forældremyndighed er en aftale, der indgås frivilligt, og derfor bør det altså ikke være muligt at dømme til fælles forældremyndighed. Det er vigtigt, at den ene forælder alene kan have forældremyndigheden for at skabe ro i situationer, hvor der f.eks. efter forældrenes egen opfattelse er konflikter. Det kan f.eks. være i tilfælde af, at der ikke har været samliv eller i tilfælde af vold i familien.

Forældreansvarslovens vidtgående krav til samarbejde og fælles forældremyndighed, sætter mange familier under voldsomt pres. Vi i Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven må understrege alvoren af de konsekvenser, vi ser udspringe af tvangen til fælles forældremyndighed i forældreansvarsloven. Det er helt nødvendigt, at der tages højde i revisionen af lovgivningen for, at der kan være mange forskellige forhold parterne imellem, som ligger til grund for en uløselig konflikt. Det tager loven ikke højde for i dag. Hvis ikke begge parter ønsker at indgå aftale om fælles forældremyndighed, må forældremyndigheden tilgå den ene part, som har været barnets primære omsorgsperson.

Ifølge rapporten om DOM TIL FÆLLES FORÆLDREMYNDIGHED, fremgår det netop, at samarbejdet ikke er blevet forbedret mellem forældrene, efter at der er dømt til fælles forældremyndighed, og at det er en stor belastning for børn at befinde sig i et klima, hvor der ikke er kommunikation mellem forældrene. Derfor bør forældreansvarsloven ændres således, at den afgørende vægt i afgørelserne omkring forældremyndighed bliver lagt på barnets omsorg, tryk og trivsel, og ikke som nu på barnets ret til to forældre.

Barnets bopæl:

Bedsteforældrene mod forældreansvarsloven mener, at forældremyndighedsindehaveren skal bestemme, hvor barnet skal bo, og derfor bør pligten til at varsle den anden forælder ved flytning afskaffes.

Varslingspligten kommer reelt til at betyde, at bopælsforælderen ikke kan bestemme, hvor barnet skal bo, da barnets bopæl skal vurderes af retten i tilfælde af, at samværsforælderen anlægger sag. Bopælsforælderen er på den måde frataget sit frie valg til at bestemme hvor hun/han skal bo, og derfor kan det sammenlignes med en stavnsbinding.

Barnets perspektiv (inddragelse og initiativret):

Vi har store betænkelighed ved alle de udtalelser, som i sagsbehandlingsøjemed nu skal indhentes fra forskellig side. Børnesagkyndige, daginstitutionspersonale, skolelærere, kommunale sagsbehandlere osv. Alle disse har nu fået frit slag til at mene noget, og familierne med alle problemerne føler sig mistænkeliggjort og fredløs.

Udtalelserne fra børnesagkyndige tillægges meget stor vægt i retssager og i statsforvaltningen. Derimod synes udtalelser fra andre (f.eks. læger, skadestuerapporter, daginstitutioner og skoler) om barnet ofte negligeret i sagerne og disse tillægges tilsyneladende ikke større vægt, såfremt de ikke peger i retningen af, at det er godt for barnet at have kontakt med begge biologiske forældre. Dette har vi i Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven set et utal af eksempler på, og henviser ligeledes til artikelserien fra BUPL, vedlagt bilag 1.

Når børnene høres, og ikke siger det rigtige, nemlig ”lige meget far og mor”, er erfaringen fra henvendelserne til bedsteforældrene, at børnenes udtalelser ofte overhøres.

Det er i mange tilfælde et urimeligt ansvar, der lægges på børns skuldre når deres udsagn tillægges afgørende vægt. Desuden er der et dilemma i at høre børn da de ofte er meget loyale overfor deres forældre, og sætter hensynet til forældrene højere end hvad der egentlig er godt for barnet selv.

Børn kan også have vanskeligt ved at kende rækkevidden af deres svar/udtalelser. Dette er også et kendt fænomen, at børn der har levet med vold i familien ses at overtage den voldelige forældres adfærd og sympatiserer med den voldelige forælder.

Børn bør kun inddrages i sagsbehandlingen, hvis de selv ønsker det. Følges børnenes ønsker ikke, skal det forklares i dommen og af en professionel samtalepart i retten eller statsforvaltningen, hvorfor barnets ønsker ikke er imødekommet. Ligeledes skal barnet have en forklaring.

Der skal lægges afgørende vægt på primær omsorgsgivers forklaring om barnets forhold.

Vold og anden grænseoverskridende adfærd:

Selv hvor der er påstand om vold og seksuelle overgreb, er det ikke muligt at beskytte barnet. Her kræves beviser, velvidende at forbrydelser begået inden for hjemmets fire vægge næsten er umulige at bevise. Her bliver det påstand mod påstand. Et lille barns usammenhængende udtalelser og ændret adfærd mod en voksen mands ord. Politiet henlægger sagerne. Ikke fordi de ikke tror på hvad moderen eller/og barnet siger, men fordi bevisbyrden ikke kan løftes. Den mistænkte kan så gå til medierne med en historie om at være fuldstændigt rensat, hvilket jo desværre ikke er korrekt. I evalueringsrapporten anføres det, at mere træning af de ansatte ved kommunerne og statsforvaltningerne ville kunne løfte sløret for, hvad der rent faktisk forgår i hjemmene. Det er en utopi.

Tænk på Esbjergsagen. Ingen så det komme, trods gentagne anmeldelser og en kone på krisecenter, som blev belært om, at man ikke måtte udtrykke den slags mistanker, da hun var bekymret for sin datter.

Familiefaderen fra Amager skjulte også sit sande jeg i mange år.

Vi mener at det er vigtigt at lytte til en bekymret forælder og beskytte barnet –Tvivlen SKAL komme barnet til gode, ikke samværsforælderen, som det desværre er tilfældet med forældreansvarsloven.

Hvis barnet har overværet den ene forælders vold imod den anden, må denne vold anerkendes som traumatiserende for barnet på lige fod med vold mod barnet selv, og samværet med den voldelige forælder stoppes uden urimelige krav om beviser.

I Bilag til evaluering af forældreansvarsloven bliver man ganske rystet over at læse, hvad børn og deres enlige forsørgere udsættes for, for at imødekomme kravet om, at alle sager skal tage udgangspunkt i, hvad der er til barnets bedste, læst: have to biologiske forældre. Først når både mor og barn er behandlingskrævende, kan et samvær stoppes. Dette er helt i tråd med den udmøntning af loven bedsteforældrene oplever ved henvendelser fra fortvivlede familier.

”Dokumenteret vold” må anerkendes og ikke kategoriseres under ”påstået vold”.

Vold eller anden krænkende adfærd i familien, og vold eller anden krænkende adfærd mod børn under samvær kan ofte være svær at bevise. Lovgivningen bør derfor sikre beskyttelse af børn i tvivlstilfælde, i stedet for som nu at beskytte barnets ret til en samværsforælder. Læs forældrenes ret.

Der bør lægges afgørende vægt på primær omsorgspersons forklaring.

I samværsafgørelser bør forældrenes forudgående forhold og tidligere erfaringer med samvær eller kontakten til barnet indgå, således at afgørelserne ikke som nu kun er baseret på et fremtidsorienteret perspektiv uden hold i tidligere erfaringer og hændelsesforløb.

Det skal anerkendes, at vold og krænkende adfærd ikke tolereres i vores danske samfund, men desværre gives voldsmænd og krænkere frit spil i Danmark med forældreansvarsloven. Dette må der rettes op på, da det er ødelæggende for den konkrete familie, der ikke kan få lov at fjerne sig fra voldmanden. På et samfundsmæssigt plan må det også siges at være problematisk. Derfor opfordrer Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven på det kraftigste til, at man ved revideringen sætter fokus på, at vold og krænkende adfærd ikke under nogen omstændigheder tillades. Hvis et barn udsættes for vold, eller der er mistanke om vold under samvær, skal der ikke sættes samvær.

Samarbejdschikane:

Med forældreansvarsloven er betydningen af samværschikanebegrebet skærpet. Dette ses bl.a. ud fra § 19 ”Begge forældre har ansvar for, at barnet har samvær”. Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven kan ikke understrege nok, at loven bør revideres således, at den primære omsorgsgiver har ansvaret for barnet, med alt hvad det indebærer, og ikke som nu ansvaret for at opfylde samværsforældrens ret til samvær. Truslen om at få frataget forældremyndigheden over barnet, hvis den primære omsorgsgiver ytrer bekymring om overgreb eller dårlig trivsel ved samvær, forhindrer reelt barnets primær omsorgsperson i at beskytte barnet i sådanne tilfælde. Samværschikanebegrebet har fatale konsekvenser, da det reelt fratager den primære omsorgsgiver muligheden for at beskytte barnet. Derfor bør samværschikanebegrebet fjernes ved revideringen af loven.

Samvær (deleordninger, fælles ansvar for transport, samvær med andre):

Børn skal have mulighed for at bo ét sted, dvs. have en fast base. Det bør ikke være muligt for myndighederne at træffe afgørelse om deleordning mod en af forældrenes ønske, da dette kræver udstrakt samarbejde mellem forældrene.

Selv om forældrene synes det er en god ide, er der mange børn der mistrives ved det. Deleordning giver meget uro og rodløshed i børnenes tilværelse. Deleordninger tager i mange tilfælde større hensyn til forældrenes ønsker end til børnenes trivsel.

Ved fastsættelse af samvær skal der tages højde for barnets familieforhold.

Efter længere tids adskillelse bør det ikke være muligt for en samværsforælder at bryde ind i barnets etablerede familierammer. Ligeledes bør bedsteforældres og stedforældres og betydning og indsats i barnets liv anerkendes.

Det virker besynderligt og gammeldags, at der fra lovgivers side fokuseres på to biologiske forældre, og ikke på om barnet får sit behov for såvel kvindelige som mandlige rollemodeller opfyldt i sin foreliggende livssituation. Der findes intet fagligt belæg for, at to biologiske forældre i barnets liv er svaret på et positivt og harmonisk barneliv. Tværtimod er der mængder af dokumentation på, at en barndom med konflikter mellem forældrene ikke er gavnlig for børnene.

Som lovgivningen er nu, sættes der stort set altid samvær uanset forholdene. Bevisbyrden for at børnene trives med samvær bør placeres hos samværsforælderen. Det bør være samværsforælderen, der dokumenterer, at samværet er positivt for barnet, da det i den nuværende situation er så godt som umuligt at få standset skadeligt samvær. Denne bevisbyrde er umulig at løfte i mange tilfælde, og først når barnet har taget skade, kan det bevises, at samværet var skadeligt. Dette kan ikke være en anstændig tilgang til børn, hvis man mener, at børn er beskyttelsesværdige. Derfor bør der ved revisionen af loven lægges afgørende vægt på den primære forælders udsagn, og det bør være samværsforælderen der beviser, at samværet er til gavn for barnet.

Før loven fra 1996 var samvær med barnet ikke en ret samværsforælderen havde. Det var et krav, at samværet skulle være til gavn for barnet. I loven fra 1996 blev samvær en ret samværsforælderen havde over for barnet. I forældreansvarsloven er samværsforælders ret til barnet omdøbt til ”barnets ret til samvær”. Realiteten er, at barnet nu, i endnu større omfang end før, skal stille op til det samvær en samværsforælder ønsker, uanset om dette strider mod barnets tarv. Dette er i direkte strid med FNs børnekonvention. (se Indledende bemærkninger).

Hvis der er tale om transportomkostninger i forbindelse med samværet, mener vi, at samværsforælderen selv skal afholde udgifterne.

Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven anbefaler, at fogedretten ikke anvendes til udlevering af børn til samvær, da dette er dokumenteret traumatiserende for børnene.

Det støder vores retsfølelse, at samvær kun kan stoppes ved alvorlig fare – altså ikke når der er fare. Det betyder reelt, at skaderne skal være sket, inden der gribes ind, for alvorlig fare kan ikke bevises.

Små børn

Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven oplever et særligt svigt i forældreansvarsloven i forbindelse med spædbørn og små børn (0-3 år) og deres mødre. Der skal tages hensyn til det lille barns særlige behov for omsorg og stabilitet og ro, samt den vitale tilknytning mellem spædbarnet/det lille barn og moderen/den primære omsorgsgiver. Denne tilknytningsproces danner fundamentet for, at barnet kan blive en velfungerende samfundsborger senere hen i livet. Der skal derfor tages særlige hensyn til de små børns behov for tilknytningen til moderen/den primære omsorgsgiver.

I disse tilfælde er der jo oftest tale om børn født udenfor et parforhold, hvor forældrenes kontakt har været kortvarigt og er ophørt før barnet blev født.

Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven foreslår en fuldkommen fredning af børn op til mindst 1 år og deres mødre, som ikke skal udsættes for procesbelastning.

Oplysningspligt

Den samværsforælder, der ikke har del i forældremyndigheden, har iflg. forældreansvarsloven ret til at få adgang til alle oplysninger om barnet fra offentlige myndigheder, læger, institutioner mv. Denne ret virker ofte som en gennemgribende intervention i mange private dele af barnets og forældremyndighedsindehaverens liv. Dette kan ansøre til en stalkinglignende adfærd, gennem samværsforælderen kontinuerlige søgen efter oplysninger.

Vi mener at denne ret skal bortfalde. Det er kun i ganske særlige tilfælde, der ikke dømmes til fælles forældremyndighed med den nuværende forældreansvarslov. Det virker besynderligt, at samværsforælderen skal have adgang til stort set alle personlige oplysninger om barnet og forældremyndighedsindehaveren. I praksis er barnet og forældremyndighedsindehaverens private oplysninger meget svære at skille ad. Det er uheldigt, at f.eks. barnets institution bliver et sted, hvor konflikten kan fortsætte. Dette synspunkt anføres også i evalueringsrapporten.

Det er ikke gavnligt at fratage forældremyndighedsindehaverens trygge kontaktmulighed med f.eks. barnets læge, institution, sundhedsplejerske mv. i tilfælde af konflikt, da forældremyndighedsindehaveren ved, at ingen samtale er fortrolig, for alle oplysninger skal gives videre til samværsforælderen. Fagpersonerne kan ofte føle sig pressede i spændingsfeltet mellem at varetage barnets interesser og varetage samværsforælderen krav om oplysninger. Fagpersoner kan endvidere være uvidende om grundlaget for sagen og er ikke trænet til at udtrykke sig i termer, der anvendes i juridiske afgørelser.

Adgang til at rejse nye sager om forældremyndighed og bopæl:

Sager som parterne betragter som højkonfliktfyldte, bør kunne udskilles fra første henvendelse til statsforvaltningen, således at der sikres hurtig afgørelse med fokus på, at barnet gives ro og stabile rammer.

Det har vist sig, at der bliver brugt uhørt store summer på sager, der kører i årevis, bl.a. ved gentagende børnesagkyndige undersøgelser. Revisionen af loven bør tage meget mere højde for procesbelastningens konsekvenser, både over for familierne og set i et samfundsmæssigt perspektiv. Procesbelastningen, ofte med flere sideløbende sager/eller hvor den ene sag overtager den anden, bør minimeres mest muligt. Muligheden for at føre alle disse sager fremmer også i mange tilfælde en stalkinglignende adfærd hos den ene part, som på den måde kan passe modparten op ved alle møder og retsmøder, og det giver også en udvidet indsigt i modpartens privatliv. Dette bliver betegnet som stalking ved hjælp af tredje part i den nye stalkinglov, som er under udarbejdelse. Det er vigtigt at bemærke, at en karantæne ordning under den nuværende lovgivningen kan frygtes at forværre situationen for mange familier. Derfor kan vi ikke anbefale denne løsning. Det er i selve forældreansvarslovens grundstruktur, at problemet med den uendelige eller gentagende sagsførelse skabes. Dette skyldes efter Bedsteforældrene mod forældreansvarslovens opfattelse, at forældre i konflikt ganske enkelt ikke gives mulighed for en løsning af konflikterne med forældreansvarsloven. Derfor er det nødvendigt, at forældreansvarsloven laves om, ved at give den ene forælder mulighed for at skabe ro om barnet i de tilfælde, hvor konflikterne for forældrene synes uløselige.

Afsluttende bemærkninger:

Vi fra Bedsteforældrene mod forældreansvarsloven appellerer hermed til de ansvarlige politikere om at ændre loven, så det igen bliver muligt at beskytte børn mod skadeligt samvær og at give barnets bedste et reelt indhold, så børn får mulighed for at få en tryk barndom.

Når loven skal revideres anbefaler Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven, at loven fokuserer på børn frem for misforstået ligestilling og gives et indhold, som igen gør det muligt at beskytte børn og forældre især mødre imod vold, krænkende adfærd, langvarige konflikter osv.

Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven mener, at forældreansvarsloven bør ændres i sin grundstruktur, hvor nogle af de vigtigste ændringer bør være:

- At det ikke skal være muligt at dømme til fælles forældremyndighed.
- At den afgørende vægt i afgørelserne omkring forældremyndighed og samvær bliver lagt på ”barnets ret til omsorg, tryghed og trivsel” samt retten til at leve i et roligt liv i stabile rammer ét sted, og ikke som nu på ”barnets ret til to forældre”.
- At samværschikanebegrebet bør afskaffes.
- At samværet skal være til gavn for barnet og at samværsforælderen skal løfte bevisbyrden for om samværet er positivt for barnet.
- At fogedretten ikke skal kunne tvangsmæssigt afhente børn til samvær, da dette er traumatiserende.
- At vold (fysisk, psykisk økonomisk, seksuel) under ingen omstændigheder må tolereres. Tvivlen skal altid komme barnet til gode, således at kun trygt samvær tillades.

Venlig hilsen

På vegne af Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven
Ulla Nerenst
Britta Borch Gregersen
Kristian Buhl-Mortensen

Vedhæftet bilag 1: artikelserien fra BUPL